

180. Monyoród határa

(Baranya megye) R, B, LT, Ró

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Baranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–május 11. és október 8–18. között végeztünk terepbejárást. A területet a nyomvonalon 100-100 méteres sávban jártuk be, illetve adott esetben a lelőhely teljes kiterjedését meghatároztuk. A kijelölt terület 77,9%-át sikerült bejárni, a többi rész erdő, mocsár, gyp miatt járhatatlan volt.

A Sziebert-tanyánál több korszak (őskor, kelta, római kor) leleteivel jelzett telep, esetleg műhely nyomaira bukkantunk (30. lh.), a Fisztina nevű határrészben két őskori (lengyeli kultúra, bronzkor, kelta) telep és talán temető nyomát regisztráltuk (31–32. lh.).

A leletek a Janus Pannonius Múzeum gyűjteményébe kerültek.

KÁRPÁTI GÁBOR

181. Mosonmagyaróvár, Bástya utca 25.

(Győr-Moson-Sopron megye) Kő

2001. február 13–23. között a terület azonnali felszabadítását célzó leletmentést végeztünk a 288. hrsz. telken.

A leletmentést a megkezdett bontási munkák közben talált középkori cserepek indokolták, valamint, hogy a 17. századi metszetek, az utcanév és belváros szerkezetéből következően itt sejtettük az 1354-ben városi kiváltságokat nyert Óvár városfalait. Szükséges volt a szondázás azért is, mert az Országos Műemlékvédelmi Hivatal csak ezzel a feltétellel járult hozzá a terület beépítéséhez.

A feltárást egy 12×3 m alapú kutatóárokban végeztük, amelyben 5 cölöplyukat figyeltünk meg, és egy zárt szürke, iszapos, szerves betöltésű rétegben egy 120 cm hosszú facölöp is előkerült. Dendrokronológiai vizsgálat szükséges annak eldöntésére, hogy ezek a cölöplyukak jelezhetik-e a kőfalat megelőző 14–15. századi palánkfal vonalát.

Az ásatás állatcsontanyagát Kőrösi Andrea archeozoológus dolgozza fel, a famaradványokat Gryneaus András vizsgálja. A feltáráson részt vett Riha Katalin, a Hansági Múzeum restaurátora. A leletek a mosonmagyaróvári Hansági Múzeumba kerültek.

ASZT ÁGNES

182. Mosonmagyaróvár, Iskola utca

(Győr-Moson-Sopron megye) Á

2001. november 5–20. között Mosonmagyaróvár mosoni városrészén, a Király-dombtól K-re fekvő telken (3362. hrsz.) szondázó jellegű ásatást végeztünk. Az ásatás közvetlen előzménye, hogy a helyi védettség alatt levő telken elbontották az iskolaépületet, és helyén még határozatlan rendeltetésű (szociális-egészségügyi) létesítményt kívánnak építeni. Mivel a telek közvetlenül határos az egykori, Tomka Péter illetve Pusztai Rezső által

részlegesen megkutatott mosoni ispáni várral, azt reméltük, hogy ásatásunkkal ennek szerkezetéhez, illetve a suburbium fekvéséhez kapunk újabb adatokat. A nagyméretű telken azonban csak két kutatóárok kialakítására volt lehetőségünk a korábbi intenzív beépítettség miatt. Az 1. kutatóárkunkban (6×15 m) az ispáni vár árkát sikerült részlegesen kibontanunk. A várárok egy É–D-i irányú szakaszát sikerült kibontani 15 m hosszan követve. A 6 m széles kutatóárokban pontosan a felét sikerült dokumentálni a feltűnően széles, erőteljes lejtésű és mély ároknak, amelynek alsó részéből, 2,5–3 m mélyről Árpád-kori kerámiatöredékek, köztük cserépbogrács-darabok, illetve „osztrák” import edények kerültek elő. Az árok aljáról földmintát vettünk. Az erre merőlegesen húzott 2. nagy kutatóárokban (9,5×3 m) kilenc Árpád-kori településjelenséget (verem, gödrök, cölöplyukak) bontottunk ki. Leletanyaguk szintén a 12. századra határozható meg. A kerámialeleteken, amelyekből egy tulli fazék töredékét emelnénk ki, és az állatcsontokon kívül vaskés és vasolvadék került elő az objektum bontása során. Bár ezen jelenségek együttese fontos adalék a váralja település meghatározásához, de továbbra is ismeretlen a kőházakkal (köztük a heiligenkreutzi apát házával) bíró oppidum fekvése, kiterjedése.

Konzulens: Tomka Péter. Az ásatáson technikusként részt vett Riha Katalin a Hansági Múzeum restaurátora.

ASZT ÁGNES

183. Mucsfa, Sānci-dűlő

(Tolna megye) U, B

2001-ben a Tolna megye őskori és középkori várai című kutatási program keretében folytattam a légi felderítéseket, terepbejárásokat. A munkához a Nemzeti Kulturális Alapprogram, az OTKA és az Ócsényi Repülőklub nyújtott anyagi segítséget.

Wosinsky Mór szerint a falutól délre, az aparthanti országúttól Ny-ra levő dombon volt őskori földvár. Itt a korábbi terepbejárásokon, illetve légi fotózásokon nem találtam erődítésre utaló nyomokat. Az úttól K-re sok bronzkori, illetve újkőkori cserép található. Most ezen a területen szántás van. A hármas tagolású domb középső részén – a friss boronálás ellenére – elég sok cserép volt gyűjthető. Úgy látszik, hogy a két hosszanti oldalon 10–15 m széles terasz húzódik, a domb folytatása felől pedig árok választotta el a lakóterületet. A lelőhelyről készítettem légi fotókat, de egyértelműen erődítésre utaló nyomok nem mutatkoztak.

MIKLÓS ZSUZSA

184. Mucsi, Sāncok

(Tolna megye) B, V

2001-ben a Tolna megye őskori és középkori várai című kutatási program keretében folytattam a légi felderítéseket, terepbejárásokat. A munkához a Nemzeti Kultu-

rális Alapprogram, az OTKA és az Ócsényi Repülőklub nyújtott anyagi segítséget.

A „lengyeli” jelzővel közismertté vált, valójában késő bronzkori-kora vaskori sánc geodéziai felmérését ellenőriztem, mielőtt a különböző időpontokban, különböző emberek által készített felméréseket összesíteném. Terepmunkám során megfigyeltem, hogy az emlékmű környékén kitisztították az erdőt; a mélyút fala több helyen szakadozik, több helyen a humusból földet bányásztak.

MIKLÓS ZSUZSA

185. Muhi, Mohi középkori mezőváros

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á, Kk

A miskolci Herman Ottó Múzeum 2001. május 30-tól szeptember 20-ig régészeti feltárásokat végzett a területen. A kutatás az 1995-ben e területen megkezdett régészeti feltárások folytatása volt (42. számú lelőhely).

A 2001. évi ásatások célja a mezőváros főutcáján korábban feltárt területek kibővítése, a terület építéstörténetének meghatározása volt. A mezővároson majdan áthaladó M3-as autópálya építése során a település É-i szélét is érintik, e helyen, valamint a főutca ÉNy-i házsora mögött (villanyoszlop áthelyezés miatt) szintén végeztünk régészeti kutatást.

A tervezett villanyoszlop-áthelyezés által érintett területen a feltárás során előkerültek az 1995-ben már megtalált, kora Árpád-kori (11. század) soros temető további sírjai, a temetőre települt 13. századi falu építményeinek gödrei, valamint egy Árpád-kori kút.

A második munkaterület a középkori mezőváros főutcájának ÉNy-i házsora alatt illetve mögött volt. A régészeti objektumok három rétegét figyeltük meg: kora Árpád-kori temetkezések, Árpád-kori falu szélső objektumai, többségükben gödrök, valamint a késő középkori mezőváros épületrészei. A területen előkerült egy – a többi sírtól térben is elkülönülő – 12. század végi pénzekkel datált kettős, zsugorított temetkezés.

A harmadik munkaterület a mezőváros főutcájának az autópálya által érintett D-i házsora. E területen 1995–1997-ben az egykori főutcaból és a mellette húzódó épületsorból mintegy 100 m hosszú szakaszt már feltártunk. Az 1995–1997-es feltárási eredményeket összevetve a település területének légi fényképeivel, a geofizikai vizsgálatok, valamint a megelőző felszíni régészeti kutatás eredményeivel várható volt, hogy itt legalább három késő középkori épület telke fog előkerülni. Ez így is volt. A legkésőbbi házak e területen a 16. század közepéről származnak (népies, oroszlanos kályhacsempével). Ezek alatt a 13. század közepéig folyamatosan egymásra épült házakat és házrészleteket bontottunk ki. A 2001. évi kutatás e területen elért legfontosabb eredményét a 13. század második felére keltezhető földfelszínre épült, boronafalas épületek megfigyelése jelentette. A főutca szélén előkerült egy késő középkori kút.

PUSZTAI TAMÁS

186. Muraszemenye, Aligvári-mező

(Zala megye) U, B, LT, Á

Az M70 gyorsforgalmi út nyomvonalán 1999-ben megkezdett megelőző régészeti kutatást 2001-ben a lehajtó sávok területén folytattuk 2001. március 19 és augusztus 17. között.

10 500 m² lehumuszolása és teljes feltárása történt meg, aminek során 596 objektumot (házakat, tűzhelyeket, kemencéket, gödröket, árkokat és cölöplyukakat) bontottunk ki. Az objektumokban rendkívül gazdag újkőkori (dunántúli vonaldíszes kultúra kerámiája), kora bronzkori (Somogyvár-Vinkovci kultúra), késő bronzkori (halomsíros kultúra), valamint szórványos Árpád-kori leletanyagot (edénytöredékek, orsógombok, pattintott és csiszolt kőeszközök, szerszámként használt kavicsok, bronztárgyak) találtunk.

Az 1999 óta végzett kutatás (aminek során összesen 25 700 m² területen 931 objektum került feltárásra) nyomán teljes egészében kibontakozott a lelőhely ÉNy-i szélét határoló Adorjáni-patak egykori, a maitól kissé eltérő medrű partjain eltérő őskori (újkőkori és késő bronzkori) település alaprajza. A megtelepedésre alkalmas területen ezen felül jelentősebb kora bronzkori leletanyag, valamint szórványos kelta-római és Árpád-kori leletek is napvilágra kerültek. A feltárás után a lelőhelyet visszatemették.

A feltárást végző intézmény a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága, a leletek a nagykanizsai Thúry György Múzeum Régészeti Gyűjteményébe kerültek.

KVASSAY JUDIT

187. Muraszemenye, Gály, Parlag

(Zala megye) Kk?

2001. május 8. és 10. között végeztünk szondázó-megelőző régészeti feltárást a lelőhelyen (703 lh.). Ennek eredménye negatív volt. Összesen 273 m²-t humusztak le; a terület három kutatóárkot foglalt magába. Az iszapolókanalas markoló szintenként szedte le a földet egészen a korábbi humuszrétegig, ami átlagosan 120–130 cm mélyen jelentkezett. A szántásban gyűjtött minimális mennyiségű cserép késő középkori, kora újkor(?).

A régészeti feltárás során bebizonyosodott, hogy a területen régészeti lelőhely nincs. A lelőhelyet feltárás után visszatemették. A szórványleletek az elsődleges leletfeldolgozás után a nagykanizsai Thúry György Múzeumba kerültek.

SZÁRAZ CSILLA

188. Nagybárkány határa

(Nógrád megye) Ó, B, Kú

2001. március 13. és 18. között a Nógrád Megyei Múzeumok Igazgatósága felkérésére bejártuk a Zagyva-Cserhát-völgyi gázvezeték nyomvonalát.

Nagybárkány közigazgatási területén három lelőhelyet regisztráltunk. Sámsonházától D-re, a Kis-